concepts as «pension insurance», «pension» and «pension legal relations» is formed. The main features of pension legal relations are highlighted, in particular, the attention is paid to their redistributive and social-alimentary nature.

The specific features of the subjects and the object of the pension legal relationship are disclosed. In particular, the legal status of general and special pension legal entities is provided. The features of the pension that distinguish it from other payments of a social nature are identified.

The scientific article describes the relation between the concepts of «pension legal relations» and «legal relations in the field of pension provision». The attention is focused on the directions of reforming the sphere of pension provision of Ukraine and the measures taken at the first stage of reforming.

The definition of pension provision of Ukraine is given. This is the kind of material security provided for by the legislation, granted that there are grounds specified by the current legislation of Ukraine. The organization-legal form of pension provision is a pension legal relationship that enables it not only to exist, but to function as a whole. By their legal nature, retirement relationships are complex and characterized by the presence of certain features, including a special subject and an object. Pension law relations have undergone significant changes today due to the first stage of Ukraine's pension reform.

Keywords: *the right to pension, pension, pension, retirement relations, general and special subjects of pension legal relations, legal status, object of pension legal relations, pension reform.*

УДК 342.925

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-275-281

Осіпова О. О.®

аспірант

(Сумський державний університет)

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПОРІВ ІЗ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Досліджено проблему точного визначення й закріплення в Кодексі адміністративного судочинства України системи та змісту окремих принципів цього виду судочинства, зокрема змагальності, диспозитивності, офіційного з'ясування обставин справи, верховенства права та інших. Також особливу увагу приділено особливостям реалізації вказаних принципів під час розгляду судом справ, пов'язаних із наданням адміністративних послуг. Обґрунтовано авторське визначення поняття принципу адміністративного судочинства та авторське бачення переліку й змісту принципів адміністративного судочинства в чинному Кодексі адміністративного судочинства України.

Ключові слова: *адміністративні послуги, верховенство права, принципи адміністративного судочинства.*

Постановка проблеми. Право на судовий захист від неправомірних дій, бездіяльності чи рішень органів публічної влади, посадових та службових осіб впливає з визнаних Україною норм міжнародного права та закріплено в ч. 2 ст. 55 Конституції України, яка проголошує, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [6]. Закон України «Про адміністративні послуги» №5203-VI від 6 вересня 2012 року започаткував новий для України правовий інститут адміністративних послуг у процесі адміністративно-правової реформи, орієнтованої на сучасні європейські та кращі світові стандарти, що регулюють взаємовідносини осіб приватного права з органами публічної влади. Ч. 2 ст. 19 зазначеного закону гарантує особі, яка звернулася за отриманням адміністративної послуги, право оскарження до суду в порядку, встановленому законом, дій або бездіяльності посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги [7].

Як свідчить судова практика, серед спорів у сфері публічно-правових відносин

чільне місце посідають саме спори з надання адміністративних послуг у різних сферах публічного управління, найчастіше в земельних, містобудівних, господарських відносинах щодо здійснення дозвільних та реєстраційних процедур, оформлення і видачі довідок і документів правовстановлювального характеру. З огляду на важливість забезпечення ефективного судового захисту суб'єктів звернення за отриманням адміністративних послуг, на недостатню наукову розробку проблематики розгляду спорів із надання адміністративних послуг та нестабільність судової практики, виникає актуальна необхідність у виконанні спеціального дослідження за окресленою темою.

Дослідження сутності та дії принципів адміністративного судочинства доцільно здійснити із застосуванням порівняльного, функціонального та структурного аналізів, що дозволить виявити, як особливості предмета позову, сфера правових відносин, у межах якої виникає правовий спір, впливають на організацію та порядок розгляду судом справ із надання адміністративних послуг, в якому напряду і якими правовими засобами законодавцю слід наділити учасників судового процесу, як вдосконалити чинні процесуальні механізми, забезпечити належний судовий контроль за діяльністю суб'єктів владних повноважень, сприяти позасудовому вирішенню спорів і в такий спосіб зменшити навантаження на суддів, посилити відповідальність представників публічної влади за свої незаконні рішення, дії чи бездіяльність. Вирішення на теоретичному рівні поставленої мети дасть змогу наповнити Кодекс адміністративного судочинства України (КАС України) більш якісними процедурами та забезпечити більш високий рівень розгляду адміністративними судами спорів в об'єктивно розумні строки, покращити дієвість виконання судових рішень і в підсумку – рівень судового контролю за наданням адміністративних послуг, а значить, належного дотримання відповідних прав та свобод людини в Україні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблемам змісту та реалізації принципів адміністративного судочинства приділялася і приділяється сьогодні велика увага з боку науковців. Цій тематиці присвячені праці В. Б. Авер'янова, О. М. Бандурки, В. М. Завгородньої, Д. М. Лук'янця, О. В. Кузьменка, О. А. Мілієнко, А. А. Пухтецької, В. С. Стефанюка, О. В. Терещенка та інших. Зокрема, питання змісту та специфіки принципів адміністративного судочинства на рівні кандидатської дисертації досліджували П. О. Баранчик (2012 рік), С. А. Бондарчук (2011 рік), І. М. Винокурова (2011 рік), на рівні докторської дисертації – О. М. Капля (2018 рік), Г. П. Тимченко в порівняльному аспекті з принципами цивільного судочинства (2012 рік) та інші. Зазначені питання розглядалися науковцями у загальному плані безвідносно до категорії спору. Водночас не було спроб поглянути на проблему через призму специфіки судового розгляду спорів із надання адміністративних послуг. Це пояснюється тим, що інститут адміністративних послуг відносно нове для українських вчених правове явище, яке до того ж знаходиться у стані бурхливого розвитку.

Мета: дослідити сутність та значення принципів адміністративного судочинства з погляду їх ролі, достатності та дієвості під час розгляду справ із надання адміністративних послуг. За результатами дослідження внести пропозиції щодо законодавчого уточнення змісту наявних та закріплення додаткових принципів адміністративного судочинства, необхідних для впровадження ефективних судових процедур з розгляду справ, пов'язаних із наданням адміністративних послуг.

Виклад основного матеріалу. Розгляд поставлених питань доцільно розпочати із загальних положень про сутність, призначення та зміст принципів адміністративного судочинства. Зокрема, О. М. Капля вказує, що принципи адміністративного судочинства «зображають зміст судочинства, визначають його особливості й завдання, являють собою основу для судової практики» [3, с. 11]. Як вважають деякі автори, принципи адміністративного процесу (мається на увазі адміністративне судочинство) – це закріплені в Конституції України, законодавчих актах керівні, найголовніші та непорушні правила здійснення адміністративного процесу, які в імперативній формі регламентують поведінку учасників такого процесу та у загальній формі визначають процедури адміністративного судочинства [5, с. 102]. С. А. Бондарчук під принципами адміністративного судочинства розуміє «основні нормативно-керівні положення, об'єктивно існуючі як категорія правосвідомості, в силу необхідності врегулювання суспільних відносин, закріплені у нормах процесуального законодавства, у межах яких здійснюється і розвивається адміністративне правосуддя» [1, с. 4]. Зі свого боку Г. П. Тимченко дає більш розгорнуте визначення принципів судочинства, характеризуючи їх як «найбільш загальні,

основні та фундаментальні положення, закріплені в процесуальному законодавстві у вигляді норм-принципів або виводяться із окремих його норм, реалізуються на всіх стадіях судочинства та впливають на індивідуалізацію процесуальної діяльності і допомагають встановити необхідний статус учасників процесу, належні їм права та обов'язки та процесуальне положення суду» [9, с. 7].

Наведені визначення суті принципів адміністративного судочинства не можна визнати повними й остаточними, оскільки в них відображені не всі суттєві аспекти. На наше переконання, дефініції правових принципів повинні відображати щонайменше три обов'язкові ознаки – їх призначення, сферу дії та вказівку на суб'єктів, які покликані їх реалізувати. Не вдаючись до детального аналізу наявних визначень цього складного юридичного феномена, спробуємо викласти своє розуміння принципу адміністративного судочинства. На наш погляд, під таким принципом слід розуміти основні керівні положення – вимоги, згідно з якими будуються процесуальні правові інститути та окремі норми, що визначають (задають, програмують) завдання, напрями, способи та результати процесуальних дій і в такий спосіб регулюють поведінку суду та інших учасників судового розгляду. Принципи адміністративного судочинства адресовані суб'єктам правотворчості та правозастосування. Їх сутність полягає в тому, що вони зумовлюють процесуальну модель судового розгляду справи, забезпечують вирішення правового конфлікту відповідно до прийнятих у цьому суспільстві стандартів щодо прав людини.

Загальновизнано, що норми-принципи адміністративного судочинства відіграють надзвичайно важливу роль у побудові процесуальних норм, є фундаментом процесуальних механізмів, чим забезпечують учасників судочинства правовим інструментарієм для досягнення завдань, поставлених перед правосуддям. На відміну від цивільного процесуального та господарського процесуального кодексів України особливість КАС України полягає в тому, що закріплені в ньому принципи спрямовують діяльність суду не тільки на вирішення спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, а й одночасно спрямовані на здійснення судового контролю за їх діяльністю, тобто вони вирішують подвійне завдання (ч.1 та 2 ст. 2 КАС України) [4].

Судовий захист – найбільш дієва гарантія забезпечення прав та законних інтересів особи в правовій державі, діяльність якої будується на принципі поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову (ст. 1, ч. 1 ст. 6 Конституції України) [6]. Для суб'єкта, який звернувся за отриманням адміністративної послуги, це найефективніший спосіб захисту своїх законних прав від свавілля чиновників. Судові процедури (процесуальні механізми) розгляду спорів, якщо вони побудовані на загальновизнаних міжнародних принципах, дозволяють здійснити справедливе і повне відновлення та захист порушених прав людини та громадянина в оптимально розумні строки.

У юридичній науковій літературі знаходимо поділ принципів адміністративного судочинства на формалізовані і неформалізовані, тобто закріплені і не закріплені в КАС України [3, с. 12]. З цього приводу зауважимо, що неформалізовані принципи можуть бути: закріплені в інших законах України або в міжнародних актах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; вироблені і визнані судовою практикою Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), але не імplementовані в законодавство України; ніде не закріплені і не визнані судовою практикою. У перших двох випадках відповідно до положень ст. 3, ч. 2 ст. 6 та ст. 7 КАС України ними мають керуватися адміністративні суди, в останньому випадку вони є результатом наукових досліджень і не мають практичного значення для вирішення адміністративних спорів, хоча становлять інтерес щодо вироблення шляхів подальшого вдосконалення адміністративного судочинства.

У ч. 2 ст. 2 КАС України в редакції Закону від 03.10.2017 р. № 2147-VIII викладено основні засади (принципи) адміністративного судочинства, а саме: 1) верховенство права; 2) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом; 3) гласність і відкритість судового процесу та його повне фіксування технічними засобами; 4) змагальність сторін, диспозитивність та офіційне з'ясування всіх обставин у справі; 5) обов'язковість судового рішення; 6) забезпечення права на апеляційний перегляд справи; 7) забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом; 8) розумність строків розгляду справи судом; 9) неприпустимість зловживання процесуальними правами; 10) відшкодування судових витрат фізичних та

юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення [4].

На відміну від попередньої редакції цього закону з переліку принципів виключений принцип законності, а принцип гласності й відкритості судового процесу доповнено словами «та його повне фіксування технічними засобами»; введено нові принципи – розумність строків розгляду справи судом, неприпустимість зловживання процесуальними правами та відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення. Залишилися принципи верховенства права; рівності усіх учасників судового процесу перед законом і судом; змагальності сторін, диспозитивності та офіційного з'ясування всіх обставин у справі; обов'язковості судового рішення. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду зазнав значущої трансформації: в новій редакції він розділений на два принципи – забезпечення права на апеляційний перегляд справи та принцип забезпечення права на касаційне оскарження судового рішення у випадках, визначених законом. У такий спосіб звужений обсяг прав учасників процесу на касаційне оскарження, оскільки раніше такого обмеження не було. Такий підхід суперечить положенням ч. 4 ст. 3 КАС України, де встановлено правило, що закон, який звужує права, належні учасникам судового процесу, чи обмежує їх використання, не має зворотної дії у часі. На нашу думку, виключення принципу законності з переліку принципів адміністративного судочинства є виправданим, адже він входить складовою частиною до змісту принципу верховенства права, передбаченого ст. 6 КАС України.

Коли мова йде про особливості реалізації принципів судочинства під час розгляду справ із надання адміністративних послуг, де позивачі оспорюють правомірність дій, бездіяльності чи рішень суб'єкта надання таких послуг, слід вказати на обмежену дію принципів рівності учасників перед законом і судом, змагальності та диспозитивності, що пояснюється природою публічно-правових спорів, де приватна особа протистоїть органу публічної влади, який наперед сильніший з огляду на владні повноваження, фінансові та юридичні ресурси. За такої умови цілком імовірно, що органи влади можуть чинити тиск на суддів, і витримати його зможе лише дійсно незалежний і неупереджений суд. Для вирівнювання балансу сил сторін КАС України передбачає спеціальні процесуальні механізми. Зокрема, в порушення принципу свободи надання суду доказів ч. 4 ст. 9 КАС України зобов'язує суд вжити визначені законом заходи, необхідні для з'ясування всіх обставин у справі, у тому числі щодо виявлення та витребування доказів з власної ініціативи; ч. 3 ст. 77 КАС України встановлює правило, що суд може збирати докази з власної ініціативи, крім випадків, визначених цим Кодексом, а ч. 1 ст. 80 КАС України – що учасник справи, у разі неможливості самостійно надати докази, вправі подати клопотання про витребування доказів судом.

Принцип змагальності, який у класичному вигляді полягає в тому, що кожна сторона повинна довести обставини, які мають значення для справи і на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, в адміністративному судочинстві не витримується. Відповідно до положень ч. 2 ст. 77 КАС України у справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень (саме в них полягає предмет спорів із надання адміністративних послуг) обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на суб'єкта владних повноважень. Також принцип диспозитивності обмежений тим, що сторони не мають повної свободи розпорядження своїми позовними вимогами. Суд може вийти за межі позовних вимог, якщо це необхідно для ефективного захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень (ч. 2 ст. 9 КАС України). Суд не приймає відмови позивача від позову, визнання позову відповідачем і не визнає умов примирення сторін, якщо ці дії суперечать закону або порушують чиї-небудь права, свободи чи інтереси (ч. 6 ст. 47, ч. 5 ст. 189 КАС України). Суд незалежно від волевиявлення сторін закриває провадження у справі щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень, якщо оскаржувані порушення були виправлені суб'єктом владних повноважень і при цьому відсутні підстави вважати, що повне відновлення законних прав та інтересів позивача неможливе без визнання рішень, дій або бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправними після такого виправлення (п. 8 ч. 1 ст. 238 КАС України).

О. М. Капля пропонує запровадити принцип рівності можливостей для збалансування сторін процесу, який полягає в активній ролі суду і презумпції правомірності дій особи – позивача [3, с.19]. На нашу думку, запропонований підхід у разі його реалі-

зації сприяв би більш ефективному розгляду справ із надання адміністративних послуг.

Нарешті, характерною особливістю адміністративного судочинства є принцип офіційного з'ясування обставин справи, який зобов'язує суд до збирання (виявлення та витребування) доказів з власної ініціативи (ч. 4 ст. 9, ч. 3 ст. 77 КАС України). Неповне з'ясування судом обставин, що мають значення для справи, є підставою для скасування рішення суду (п. 1 ч. 1 ст. 317 КАС України). Як справедливо вказує О. М. Капля, принцип офіційного з'ясування обставин справи проявляється як обмеження принципу диспозитивності та змагальності [3, с. 14].

Що стосується принципу відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення, він в такій редакції не гарантує повного відшкодування понесених суб'єктом звернення за наданням адміністративних послуг витрат, оскільки до таких витрат не включаються витрати на досудове вирішення спору. Крім того, в КАС України не закріплене право на відшкодування за рахунок держави матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб під час здійснення ними своїх повноважень, як це передбачено ст. 56 Конституції України.

Під час вирішення спорів в адміністративних судах вирішальну роль відіграє принцип верховенства права, що особливо цінне для розгляду справ із надання адміністративних послуг, адже вони напряду стосуються визнання та здійснення прав людини. На жаль, немає серед правознавців однозначного тлумачення поняття принципу верховенства права в адміністративному судочинстві України через багатоаспектність та універсальність його змісту, і тому дотепер цей принцип не знаходить чіткого і повного визначення в українському законодавстві, тим паче однозначного розуміння та застосування суддями. У ч. 1 ст. 6 КАС України немає вичерпного визначення цього принципу, а тільки зазначено, що відповідно до нього, зокрема, людина, її права та свободи визнаються найвищими цінностями та визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Вирішення цієї надзвичайно важливої проблеми потребує спеціального дослідження і викладу в окремій статті. А поки що обмежимося лише зауваженням, що, на нашу думку, зміст цього принципу повинен відповідати визначенню, наданому в п. 41 доповіді Венеціанської комісії №512/2009 від 4 квітня 2014 р. і апробованого в рішеннях ЄСПЛ, згідно з яким до змісту принципу верховенства права входять такі обов'язкові елементи: «а. Законність, включаючи прозорий, підзвітний та демократичний процес введення в дію приписів права; б. Юридична визначеність; с. Заборона свавілля; d. Доступ до правосуддя, представленого незалежними та безсторонніми судами, включно з тими, що здійснюють судовий нагляд за адміністративною діяльністю; е. Дотримання прав людини; f. Заборона дискримінації та рівність перед законом» [2, с. 177]. Тому найкращим виходом із ситуації, що склалася, було б закріплення принципу верховенства права у ст. 8 Конституції України та процесуальних кодексах, в тому числі у ст. 6 КАС України, у формулюванні пункту 41 доповіді Венеціанської комісії від 4 квітня 2014 р. №512/2009.

В КАС України, незважаючи на проголошення в ст. 8 права кожного на звернення до суду, а також права на справедливий та повноважний суд у ст. 7 і 8 Закону України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів» [9] та конституційну гарантію цього права в ч. 2 ст. 55 Конституції України, прямо не закріплено принцип доступності до правосуддя. Для осіб, які звертаються за судовим захистом з питань надання адміністративних послуг, доступність правосуддя має принципове вирішальне значення. На сьогодні доступ до адміністративних судів для пересічних громадян утруднений внаслідок великих фінансових витрат на судовий збір, професійну правову допомогу, процесуальних перепон формального характеру, труднощами у визначенні судової підвідомчості спорів, завеликого навантаження суддів, тривалих строків розгляду тощо, на що вже зверталася увага вчених та практиків.

Отже, як бачимо, існує нагальна потреба закріпити в КАС України додаткові процесуальні принципи, а саме: принцип найбільшого сприяння доступу до суду; принцип невідворотності відповідальності суб'єкта владних повноважень за неправомірні дії, бездіяльність чи рішення; принцип невтручання суду в дискреційні повноваження суб'єктів публічної влади. Крім того, на наше переконання, доцільно доповнити принцип відшкодування судових витрат фізичних та юридичних осіб, на користь яких ухвалене судове рішення, виклавши його в такій редакції: «повного відшкодування судових витрат, майнової та моральної шкоди, завданих фізичним та юридичним особам, на ко-

Аналіз судової практики свідчить, що ефективність судового розгляду спорів із надання адміністративних послуг певною мірою стримують недоліки у побудові процесуальних механізмів, які можуть бути вдосконалені шляхом внесення змін та доповнень в чинний КАС України, починаючи з вдосконалення процесуальних принципів. Адже вони, як бачимо, викладені законодавцем в КАС України неповно і потребують коректив з урахуванням визнаних Україною міжнародних стандартів, досвіду і традицій сучасного європейського правозастосування.

Список використаних джерел

1. Бондарчук С. А. Принципи адміністративного судочинства України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2011. 19 с.
2. Верховенство права. Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року). *Право України*. 2011. № 10. с. 168–184.
3. Капля О. М. Принципи адміністративного судочинства України: теорія та практика реалізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2018. 35 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15.%208>.
5. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. Адміністративний процес України : навч. посіб. Київ : Прецедент, 2007. 531 с.
6. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>
7. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 р. № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5203-17>
8. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1391>
9. Тимченко Г. П. Принципи цивільного та адміністративного судочинства в Україні: проблеми теорії і практики : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03, 12.00.07. Київ, 2012. 39 с.

References

1. Bondarchuk, S. A. (2011) Pryntsyppy administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Principles of administrative justice of Ukraine] : avtoref. dys. ...kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kharkiv, 2011. 19 s. [in Ukr.].
2. Verkhovenstvo prava. Dopovid, shkvalena Venetsiiskoiu Komisiieiu na 86~mu plenarnomu zasidanni (Venetsiia, 25–26 bereznia 2011 roku) [Rule of law. Report approved by the Venice Commission at its 86th plenary meeting (Venice, 25-26 March 2011)]. / Pravo Ukrainy, 2011.- №10.- S. 168-184. [in Ukr.].
3. Kaplia, O. M. [2018] Pryntsyppy administratyvnoho sudochynstva Ukrainy [Principles of administrative justice of Ukraine] : teoriia ta praktyka realizatsii: avtoref. dys. ...dokt. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv, 2018. 35 s. [in Ukr.].
4. Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy vid 6 lypnia 2005 roku № 2747-IV/ VRU. [Code of Administrative Judiciary of Ukraine dated 06.07.2005 № 2747-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2747-15>. [in Ukr.].
5. Komziuk, A. T. & Bevzenko, V. M. & Melnyk, R. S. (2007) Administratyvnyi protses Ukrainy [Administrative process of Ukraine] : navch. posib. Kyiv: Pretsedent. 531 s. [in Ukr.].
6. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 roku №254 k/96 –VR/ VRU. [The Constitution of Ukraine of June 28, 1996 No. 254k / 96-BP]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>. [in Ukr.].
7. Pro administrativni posluhy: Zakon Ukrainy vid 6 veresnia 2012 roku № 5203-VI / VRU. [On Administrative Services: Law of Ukraine of September 6, 2012 No. 5203-VI]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/5203-17> [in Ukr.].
8. Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 2 chervnia 2016 roku № 1402-VIII / VRU. [On the Judiciary and Status of Judges: Law of Ukraine of 02.06.2016 No. 1402-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#n1391>. [in Ukr.].

9. Tymchenko, H. P. (2012) *Pryntsypy tsyvilnoho ta administratyvnoho sudochynstva v Ukraini* [Principles of civil and administrative justice in Ukraine] : problemy teorii i praktyky: avtoref. dys. ... dokt. yuryd. nauk: 12.00.03,12.00.07. Kyiv. 39s. [in Ukr.].

SUMMARY

Osipova O. O. Peculiarities of implementation of principles of administrative judiciary in disputes on the provision of administrative services. The article is devoted to the research of the problem of accurate definition and consolidation in the Code of Administrative Justice of Ukraine of the system and the content of certain principles of this type of justice, in particular competitiveness, dispositiveness, official clarification of the circumstances of the case, the rule of law and others. At the same time, special attention is paid to the peculiarities of implementation of the above principles in the consideration of court cases related to the provision of administrative services by the authorities. The essence of these features lies in certain restrictions on the principles of competitiveness and dispositiveness in order to balance the powers of the parties to the trial, which requires additional procedural guarantees and assistance to the plaintiff in the collection and extraction of evidence. In doing so, the court must preserve the impartiality and objectivity of the trial.

In addition, the author emphasizes on the diversity of definitions of the content of the concept of the principle of administrative justice by scientists, and substantiates his definition of the concept of the principle of administrative justice and his vision of the list and content of the principles of administrative justice in the current Code of Administrative Justice of Ukraine. In particular, it is proposed to supplement the list of administrative justice principles with the principles of the greatest facilitation of access to court; the inevitability of the responsibility of the authorities for their misconduct, inaction or decision; non-interference of the court with the discretionary powers of the public authorities.

The paper concludes that the rule of law must be stated in Art. 8 of the Constitution of Ukraine and the procedural codes, including Art. 6 of the Code of Administrative Judiciary of Ukraine, in the formulation of paragraph 41 of the report of the Venice Commission of April 4, 2014 №512 / 2009.

Keywords: administrative services, principles of administrative justice, the rule of law.

УДК 343

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-281-287

Павлик М. П. ©

аспірант

(Національна академія
внутрішніх справ)

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ДІЯЛЬНОСТІ З ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЗА КОРДОНОМ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ОБСТАНОВКУ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНУ

У статті розглянуто законодавче регулювання діяльності щодо працевлаштування за кордоном, проведено аналіз ряду нормативних актів як вітчизняного, так і міжнародного характеру щодо виїзду за кордон із метою працевлаштування. Визначено вплив правового режиму на обстановку вчинення злочину. Доведено, що обстановка вчинення злочинів у сфері працевлаштування за кордоном містить просторово-часові, соціально-економічні та соціально-психологічні фактори, що впливають на обрання суб'єктами часу, місця та певного механізму злочинних дій.

Ключові слова: працевлаштування за кордоном, угода, правовий режим, обстановка вчинення злочину, роботодавець, працівник, посередник.

Постановка проблеми. Останнім часом у суспільно-економічному житті відбулися докорінні зміни, що призвели до скорочення робочих місць, вивільнення робочої сили та зниження доходів населення. Не маючи можливості в Україні знайти роботу, яка б відповідала кваліфікаційним характеристикам та забезпечувала достатню заробітну плату, велика частина населення постійно мігрує за кордон у пошуках кращого життя та високих заробітків, і з кожним роком масштаби трудової міграції збільшуються.

За інформацією Державної служби статистики, протягом 2017 року за кордоном через ліцензованих посередників було офіційно працевлаштовано 83,8 тис. українців. У